

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY II.

BARCELONA 31 DE MAIG DE 1879

NÚM. 7.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 2'50 pessetas al any.—Número sol 25 cénts.
—Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, (ahont deuen dirigirse totas las comunicacions) y en las llibrerías de Verdaguer, Texidó y Parera, y Felip.

CONFERENCIA

SOBRE LA DESCRIPCIÓ É HISTORIA DE LA CAPELLA REAL
DE SANTA AGATHA DE BARCELONA.

Prenent aquest assumpto per objecte de la sua disertació, lo ilustrat soci D. Andreu Balaguer y Merino, omplí lo torn de las conferencias que dona la *Catalanista*, en la vetllada del 21 de Mars. Comensá, describint, en l' exordi, per via d' epissodi, lo temple greco-romá dit de *Hércules*, tal y com estava en lo segle iv de la nostra era, pera lo qual s' inspirá en aquellas columnas que d' ell poden avuy encara admirarse en lo local qu' ocupa nostra *Associació*. Respecte á las meteixas, digué entre altres conceptes, que forman l' arch de triunfo dedicat als genis de la renaixensa artística y literaria de Catalunya. Feu la historia d' est vell monument y conclogué repetint la felis idea del restabliment en tota sa puresa d' estas ruinas y la creació en aquest lloch d' un *Museu llatí*, tal y com havia enunciat primariament son savi amic y soci honorari d' esta corporació, lo P. Fidel Fita, Académich de la Real de la Historia.

Entrant de ple en lo tema de son discurs, descrigué minuciosament la fábrica actual de la *Real Capella de Santa Agatha d' esta Ciutat*, qu' es la segona y del comens del segle xiv.—Historiá se-

guidament una y altre, la primera desde lo segle XII, en que se 'n té noticia, y la segona desde los primers treballs que 's feren pera reformar aquella. Curiosos é importants documents recóndits en nostres arxius li serviren á tal objecte, empero mes principalment un, que doná á conéixer per primera vegada, relatiu al primitiu retaule de la capella pintat per En Ferrer Bassa de Barcelona, en 1344, d' ordre del rey En Pere III de Catalunya (IV d' Aragó). Posant, luego, á contribució las *Ordenacions*, que disposá est rey, *sobre lo regiment de tots los officis de la sua cort* y altres importants datos, se detingué en explicar las ceremonias del culto que se celebravan en la Real Capella, los privilegis y dignitat dels clergues que la servian, així com las solemnitats de gran recort històrial que hi tingueren lloch.

Detallá després las reliquias que s' hi guardaren, las viscissituts per que passá la custodia del temple, y tractant especialment del temps del rey En Pere, Condestable de Portugal, de qual época es lo retaule principal, descrigué aquest segons avuy encara se conserva. Vingué alhora á parlar de la mutació de nom é invocació que sufrí la Capella, singularment de la actual que prengué oficialment en lo segle XVI. Arribat al present, puntuá detingudament *totas las peripecias y greus perills per que ha passat lo temple en los últims anys fins á esser convertit en Museu, sino en lo d' antigüetats cristianes* com estigué molt á punt de plantejarse en 1868, al menys en l' actual *arqueològich*, format per las corporacions allí establertas, ço es, la Comissió de monuments històrichs y artístichs de la província y la Real Academia de Bonas lletres d' esta Ciutat, per encàrrech de la qual es lo disertant, conservador del propi Museu, junt ab l' *ilustrat catedràtich* d' esta Academia de Bellas Arts D. Joseph de Manjarrés, que ho es nomenat per la predita Comissió.

Ab un inspirat epílech, en lo qual demaná á sos companys s' animessen á continuar la tasca per éll empresa, historiant altres monuments de Catalunya, termená lo parlament y finí dihent estas ó consemblants paraulas: «Així podrem anar fent l' inventari de la vasta herencia que 'ns han deixat las generacions passadas; així coneixerém la historia de nostra nacionalitat, ja que sent los cabalés de la casa payral, tenim un deber d' aplegar la tradició de nostras glorias. D' aquesta manera inspirarém á tots los compatricis

un verdader amor á la terra que 'ns ha vist naixer, may prou ben-
volguda; á la llengua que parlém, may prou honrada; y á la fé que
'ns fa ditxosos, may prou exhaltada y ennoblida».

Las entussiastas mostrás d'aprobació qu' esclataren al finalisar
sa lectura l' erudit disertant li provaren ben eloqüentment lo gust
ab que la Associació havia escoltat son interessant treball.

CONFERENCIA SOBRE «CIENCIA PREHISTÓRICA.»

En la conferencia donada per lo conegut y distingit literat don
Francisco M.ª Tubino sobre l' influencia de la ciencia prehistórica
relacionada ab l' historia nacional y la particular de Catalunya,
exposá concretament los principis sobre que descansa la mentada
ciencia; fixá son carácter, determiná sa extensió, y senyalá la serie
d' elements qu' utilisa. Després de parlar de las etats prehistóricas
determinant lo progrés efectiu en ellas, y exposada la importancia
de las cavernas ossaris, ciutats lacustres, *quinquenodrigues*, mo-
numents megalítichs y destrals de pedra, subjectá al nou criteri lo
mito de Prometeu, senyalanthí, gracias als coneixements de la mi-
tología comparada, un dels fets socials mes importants, ço es, lo
descobriment del foch. Prometeu no es mes, en son sentir, que la
personificació dintre de la cultura grega, del *Pramanta* instrument
litúrgich que en los temples Aris servia pera produhir lo foch
sagrat.

En la segona part, fent gala de copiosos coneixements s' ocupá
lo Sr. Tubino de la etnogenia espanyola. Discutí las diferents
hipótessis respecte als primitius habitants de la península; digué
las opinions que respecte d' aquest punt abrigaban los primers
antropólechs y arqueólechs d' Europa; s' ocupá dels vascongats, y
per últim, després d' estudiar los monuments que 's conservan en
las illas Balears, excitá lo patriotisme catalá á fi de que explorant
cavernas y valls, y recullint tots cuants datos se referesçan als
temps prehistórichs, contribuissen d' aquesta manera á ilustrar
los anals de la terra catalana, prestant ensemps un veritable servey
á la ciencia prehistórica.

Lo conferenciant fou saludat al termenar é interromput varias
vegadas ab grans aplaudiments per tots los associats, que li demos-

traren afectuosament tot lo pler ab que havian escoltat la sàbia paraula de orador tant eminent.

CONFERENCIA

SOBRE ALGUNS MONUMENTS MEGALÍTICHS DE CATALUNYA.

Lo Sr. Comte de Belloch en la conferencia descriptiva de dos monuments megalítichs en lo Vallés, feu menció en sa lectura en primer lloch del cromleck situat á 1'60 metros de la fita que parteix los termes municipals de Cardedeu y Llinás dintre del terme de Llinás. Citá d' aquest set menhirs en cercol, los mes cayguts y casi soterrats, tenint lo que 's conserva dret l' alsada de 0'30 metros y de amplaria en sa base 0'52 metros, observantse qu' alguns d' ells, inclús lo del mitg, son mes amples en la part superior. Al peu del Menir central feu constar que s' hi trobava una gran pedra plana treballada sols per una part y tenint de llargaria 2'19 metros y d' amplaria per l' un cap 1'95 metros y per l' altre 0'80 metros, descubrintse dos encaixaments paralels en la part no treballada. Feu notar qu' entre los dits Menhirs n' hi ha un mes soterrat que'ls altres podentse presumir per la molta semblansa ab lo Menhir central *si formaria ab ell las parets laterals de la cambra funerària, no habentse trovat encara lo dolmen que la cubriria*. Observá ademés que lo descrit monument se trova prop del riu Mogent que n' es orígen del Besós.

També á poca distancia del Mogent y en lo terme municipal de Vilalba Sasserra á 190'35 metros del Mas Adriá descrigué lo ilustrat conferenciant altre monument megalítich que 's trova dintre un bosch de pins; essent un cromleck de 31 metres de circumferencia format per 11 menhirs en gran part soterrats. En mitx del cercol se trova la cambra funerària composta de tres pedras de cantó restant son frente obert y sostenint un dolmen que te de llarch 2'30 metros 1'47 d' ample y 0'45 de gruix, notantse que las pedras que sostenen lo dolmen son un poch pulidas per sa part interna y rústicas en el exterior. Ademés á un y altre costat del ángul que mira entre mitjorn y llevant feu notar que 's descobrian alguns caràcters ó signes primitius toscament esgrafiats. Aquest monument, continuá dihent, es conegut per Pedra d' Arca y no lluny d' ell fins

prop de la via Romana se trovan senyals de menhirs á molta mes profunditat que los del cromleck donant indicis d'una galería subterrànea.

Fetas además en la correcte memoria descriptiva algunas acertadas consideracions respecte á l' antiguetat, us y tradicions relatives á tals monuments, terminá lo conferenciant sa memoria ab una lloable protesta de sos fervents desitjs de continuar sas comensadas investigacions, y de son amor á las veritables glorias y honors de la terra escritas en sos monuments, tot lo que aixis com lo delicat estudi que revelaba l' estractada memoria, fou coralment aplaudit pel numerós auditori.

CRÓNICA DE L' ASSOCIACIÓ

(Continuació.)

1878.—MARS.—*Dia 7.*—Sessió de la secció científica.—Fou elegit Vice-president D. Pere Aldavert.

Dia 8.—Sessió de la secció literaria.—Fou llegit y aprobat lo projecte de reglament pera la secció. Fou elegit Vice-president, D. Antoni Auléstia y Pijoan.

Dia 9.—Junta general.—Se doná compte de las concessions fetas per la Companyia dels ferro-carrils de Tarragona á Barcelona y Fransa, á l' *Associació* en las excursions qu' efectue per aquella línea. Se llegí la ressenya de l' excursió á Reixach, per D. Eudalt Canibell.

Dia 21.—Sessió de la secció científica.—Se doná lectura á un treball sobre *la trasmisió de caràcters per generació*, per D. Roman Arnet. Foren anomenats pera las sub-seccions de física y química los senyors D. Lluís Cabello y D. Artur Gallard.

Dia 22.—Junta general.—Fou llegida una memoria de D. Antoni Auléstia y Pijoan respecte á una excursió feta per dit senyor al castell de la Roca y á Santa Agnés de Malenyans, y altre memoria de D. Ramon Soriano referent á un mosaich romá descobert á Tarragona. Fou aprovada una proposició de D. Ramon Arabia relativa al régimen y ordre interior de l' *Associació*.

Dias 23, 24 y 25.—Excursió á la montanya de Sant Llorens del Munt. Se visitá lo poble de Sant Feliu del Recó del qual se 'n tregué una vista heliogràfica. En la iglesia se notá un retaule d' últims del setgle XIV. Se

reculliren varias novas històriques referents á dit poble y al monastir de Sant Llorens del Munt. Se tregué una heliografia de la llegendaria cova del drach. S' examinaren las covas anomenadas los Estables y los Obits. Se visitá l' iglesia de S. Llorens, ahont s' hi troba l' acta de la consagració impresa en llatí y catalá, varios cuadros y retaules, y alguns sepulcres. Se tregué una vista heliogràfica de la coroneta de la montanya. S' explorá una preciosa cova d' estalactitas no mencionada per cap autor y á la que 's doná lo nom de l' Associació. Se visitá la cova de Santa Agnès de la qual se 'n tregué una heliografia. Se reculliren delicats fragments d' estalactitas.

Dia 31.—Excursió de la secció científica á Vallvidrera. Se reculliren alguns exemplars de calissa; altres exemplars del *Muscari racimosum*, *Calendula arvensis*, *Sabandula Stecas* y *Fumaria... officinalis?*, un exemplar del *Lepidoptero Bombyx processionaria*, un *Coleoptero estafilino* y alguns exemplars del *Ancyllus fluviatilis*.

ABRIL.—*Dia 1.er*—Sessió de la Seccio topogràfica-pintoresca.—Se prengueren alguns acorts pera la adquisició de noticias destinadas á la formació de guias.—Se doná lectura á una ressenya pintoresca de la cordillera del Tibidabo per D. Antoni Massó.

Dia 6.—Junta general.—Se doná compte d' una comunicació de la Comandancia del cós de mossos de la Escuadra oferint son apoyo á l' Associació en las excursions. Se nomená una Comissió pera la formació de monografias de las iglesias de Barcelona. Se llegí un trevall de D. Joseph Fiter é Inglés referent á Orrius y Argentona, y per D. Ramon Arabía la ressenya de l' excursió á Sant Llorens del Munt.

Dia 9.—Sessió de la secció artística.—Se dividí la secció en las subseccions de construccions en general, arts gráficas, numismática y sigilografía, indumentaria, y música. S' acordá la visita lo vinent dia 12 del museo del soci Dr. D. Joseph Vallet Pbre.

Dia 12.—Sessió de la secció literaria.—Se llegiren *Lo rey caballer*, llegenda històrica del rey D. Jaume I, per D. Joaquim Riera y Bertran, *Del cap al cor*, poesías de D. Artur Gallard, y *Lo cant del diable*, poesia de D. Angel Guimerá. D. Francisco Manel Pau doná á coneixer un curiós llibre del segle passat titolat *Barcelona en la mano*.

Dia 15.—Sessió de Secció topogràfica-pintoresca. Se doná lectura d' un opúscul sobre S. Pere de Casserras de Mossen Pau Parassols y Pi y algunas noticias referents al meteix lloch y al Castell de Sabassona.

Dias 22, 23 y 24—Excursió de la Secció topogràfica pintoresca á Vich, Roda, S. Pere de Casserras y Sabassona. En Vich se visitá la Catedral, Sant Domingo, Hospital, Jutjats y tot quant de notable ofereix aquella ciutat, y prop de la meteixa la antiga y pintoresca capella de Sant Sixt d' un puríssim estil románich. Se tregueren tres variadas vis-

tas heliogràfiques de la Catedral de Vich. En la bella y pintoresca vila de Roda, notaren lo característich pont alsat dessobre lo riu Ter reconstruit en lo segle xvii, que serveix de punt d'unió entre la vila de baix y la de dalt. Se visitá lo solitari y abandonat monastir de Sant Pere de Casserras, notable per s' antiguetat y severitat artística. Se tregué una vista heliogràfica del meteix y altre del enasprat y feréstech lloch ahont está situat. Se visitá lo castell de Sabassona, ahont s' hi notá una antiga argolla de ferro. Se tregué una heliografia del castell y altre del poétich paissatge que l' envolta en lo qual s' hi destacan duas bellas y senzillas capellas bisantinas. Se notaren en lo poble de Folgarolas una iglesia románica-bisantina,—mutilada per lo gust barroch,—adornada en son esteriór per dos bellíssims sepulcres gòtichs.

EXCURSIÓ Á SANTAS CREUS

EFECTUADA EN LOS DIAS 12, 13 y 14 D' ABRIL DE 1879.

Assistiren á la meteixa los Srs. D. Cessar August Torras, D. Ramon Riera y Puig, D. Eduart Támara, D. Joseph M.ª Valls y Vicens, D. Joan Antoni Tusquets, D. Antoni de Mayolas, D. Camilo Carbó, D. Esteve Sunyol y Casóliba, D. Franciscó Pla, D. Joan Alcoberro, D. Joseph Bach de Perpinyá y de Marcillo y D. Franciscó Bach de Perpinyá y de Portolá.

Sortiren de Barcelona en lo primer tren del matí que'ls conduhí á Tarragona, habent sigut visitats en la estació de Vilafranca per lo entussiasta soci delegat en aquella vila D. Hermenegildo Clascar qui 'ls feu entrega pera lo Museo de varis fòssils trobats en las escavacions fetas en La Granada pera un desmont del ferro-carril. En Tarragona foren també rebuts per lo soci delegat D. Sadurní Ginesta Salas, qui, noticiós de son pas per aquella ciutat, acudí galantment á oferirlosi sos amables obsequis, acompanyanlos durant sa curta estada en ella. Rápidament visitaren la Catedral, monument notabilíssim digne per si sol de una excursió, y reberen una molt franca acullida del Rector de la propia iglesia Mossen Pere Martir Pujalt, avuy soci delegat, y á n' aquí anaban recomenats per altre apreciable consoci lo Rvent. Canonje d' aquella Metropolitana, Mossen Joan Bautista Grau. En lo tren del mitj dia sortiren de Tarragona per la via que conduheix á Las Borjas. Baixaren á Alcover població antiguíssima que conserva encara en

sa fesomía lo tint de la época agarena. Es notable especialment una primitiva iglesia, á la qual anomenan en lo país la mezquita, sens dubte per haber sigut utilizada com á tal per los alarbs durant sa dominació. Adquiriren noves sobre lo lloch d'existencia de notables documents importants pera la historia d'aquella antiga població.

D'Alcover emprengueren via envers La Plana, ahont admiraren lo imponent pont de ferro de La Rotxela, obra bellíssima y esbelta de construcció moderna, alsada dessobre 'l riu Francolí pera lo pas de la ferrada via.

Passaren la nit á Valls, y lo següent dia á primera hora marxaren á Santas Creus. Notables treballs se verificaren en aquell artístich cenobi, una de las mes prehuadas joyas de Catalunya, entr'ells lo calch de varias interessants lápidas é inscripcions y lo dibuix de distints apreciables detalls ja de la iglesia, dels claustres ó de las preciosas tombas y sepulcres. Un ver y entussiasta catalanista trobaren en lo Rnt. Mossen Joan Magrané, Rector de la Parroquia, á qui mostraren una carta de recomenació que pera ell los hi doná lo avants citat Mossen Pujalt; aixís donchs los prestá tota lley d'atencions y son decidit concurs, acompanyantlos en la visita é inspecció fins de las mes trossejadas y perillosas ruinas. Important es també l'adquisició de un aplech de tradicions referents á aquell monastir, reunidas per un de sos últims monjos, com lo coneixement del lloch ahont se troba existent una compilació de datos històrichs del propi Monastir recopilats per los mateixos monjos y per l'adquisició, copia ó extracte dels quals, s'están ja fent gestions per l'Associació.

Envers mitjdia del 14 abandonáren aquellas tristas y prehuadas despallas històrich-artístichas y regressaren per lo Vendrell á Barcelona, seguint fins lo primer punt y desde Vilardida, la carretera que hi conduheix desde Valls, tal volta la mellor y mes conservada de Catalunya y en extrem pintoresca, especialment en lo coll de Santa Cristina ahont s'ovira al fons, en ample panorama, lo Panadés en quasi tota sa gran extensió.

Al terminar aquesta lleugeríssima ressenya, que mes no permet lo lloch destinat en lo BOLLETÍ, debém fer constar lo agraïment de l'Associació envers los expressats Srs. Mossen Joan Bta. Grau, canonge, D. Hermenegildo Clascar, D. Sadurní Ginesta Salas,

Mossen Pere Màrtir Pujalt, Pbre. y Mossen Joan Magrané, Pbre., per lo concurs prestat al bon éxit de la excursió y delicadas atencions tingudas als excursionistas, aixís com també al soci delegat á Vilafranca D. Lluís Alvarez y Verdaguer per lo concurs indirecte que ab sas indicacions ha prestat pera 'l resultat propici de la meteixa.

EXCURSIÓ AL CASTELL DE BELLOCH

Y SOS ENCONTORNS EFECTUADA EN LO DIA 11 DE MAIG DE 1879.

Prévia invitació feta á l' *Associació* per lo soci lo Iltre. Sr. Comte de Belloch, D. Joaquim de Mercader y de Belloch, pera visitar sa casa pairal y algunas antiguetats properas á la meteixa se reüniren en Cardedeu los socis Srs. D. Cessar August Torras, D. Carles Garcia Vilamala, D. Antoni Massó, D. Eduart de Domenech, D. Heribert Barallat, D. Eduart Támara, D. Frederich Bordas, D. Ramon Soriano, D. Jaume Balaguer y Merino, D. Joaquim Olivó, D. Alfred Gaza, Comte de Belloch, D. Lluís Casades, D. Joaquim Casades y D. J. Tallien de Cabarrús.

Se dirigiren á Belloch examinant la creu de terme de Cardedeu elegant obra del segle xvii. Belloch es veritablement aquell ahont está situat lo castell: lo rodeijan frondosos boscos y delitosas salzeredas y en ell s' esplaya la vista en hermosos panoramas. Del castell se 'n conservan tant sols la torre del homenatge, *reduhida avuy de s' anterior alsaria, alguns restos de murallas* y las antigas capellas de Sant Pere y Sant Pau qual conservació y restauració atinada de la primera 's deu al entussiasme artístich arqueològich y amor als venerables recorts de sos passats, del actual comte de Belloch. Destacan en la capella, dos preciosos sepulcres de pedra en los quals se guardan las despullas mortals d' alguns progenitors d' aquella noble y antiga familia entre ells las dels fundadors del monastir de Sant Pau del Camp de Barcelona, en qual claustre se trobavan dits sarcófagos; la sepultura actual dels Bellochs y Mercaders sots trevallada llosa en la que hi campejan las armas d' aytals familias; y lo retaule major contenint entre sas pinturas alguna de regular mérit.

Se tregueren varis calchs de lápidas per los excursionistas y dibuixos de la torre del homenatge per lo Sr. Bordas y dels sepulcres de la capella per los Srs. Támara y Olivó.

Lo Sr. Comte ab la galantería que li es reconeguda y que acreditá ab las atencions y finesas dispensadas als associats concurrents durant tota la excursió, y á qui en nom de l' Associació doném las mes complertas gracias, los obsequiá ab un espléndit dinar al final del qual, en las postres, se pronunciaren entussiastas brindis.

Durant la tarde foren visitats los dos monuments megalítichs descrits per lo Sr. de Belloch en la conferencia que doná en lo dia 25 del prop passat abril en lo local d'aquesta Associació, situats l' un en lo plá Marsell á tres quarts d' hora de Cardedeu al peu de l' antiga via romana y l' altre en lo terme de Villalba Sasserra á uns 100 metres de la espresada via. Abdós son notables especialment l' últim que conserva sensera la cambra funerària en lo centre d' un cromleck del que se 'n notan encara 11 menhirs. En lo dólmen s' hi troban esgrafiats caràcters primitius.

Treguéren dibuixos del meteix los Srs. Olivó, Tallien de Cabarrús y Támara.

Cridá l' atenció dels excursionistas altre mole de pedra situada á alguna distancia del predit últim monument que mentres per algú s' opiná seria un *tumulus* pertanyent á l' indicada época no faltá qui cregué seria mes aviat un bloch errátich del período glacial. Medeix 2'65 metres de llargaria per 1'52 d' ample y 0'30 d' espessor ó gruix.

L' Associació 's proposa practicar investigacions y treballs d' exploració prop de totas aquestas antiguetats. En lo meteix terme de Vilalba fou notada una preciosa creu gòtica del segle XVI.

Fou visitada en Llinás la casa senyorial dels Corberas, pertanyent fins fá poch temps al Sr. Marqués de Ayerbe, y avuy en poder de varis particulars y en llastimós estat de descuit. Es notable son bell aspecte de grandesa, lo ben esculpturat escut d' armas de la fatxada, lo bell pati interior y lo grandió saló ab son regi enteixinat. Avuy serveix aquest saló entr' altres mes mesquins usos pera sala de ball. Lo Sr. Támara tregué alguns dibuixos de detalls d' aquest grandió y abandonat palau.

Se reculliren durant la excursió algunas novas históricas y curiosas tradicions.

NOVAS.

S' han cedit á l' Associació las següents obras: Per la Comissió liquidadora de la Jove Catalunya, *Cants de primavera*, colecció de poesías. Per lo Sr. Olivó, *El libro de la patria* de D. Ventura Ruiz Aguilera; *Elements de poética catalana y Diccionari de la rima* de D. Pau Estorch y Siqués; *La perfecta casada* del Maestro Fray Luis de Leon; y *Gxia-Cicerone de Barcelona*, de D. Antoni de Bofarull. Per lo Sr. Balaguer, (D. Andreu), *Lo Carnestoltes á Barcelona en lo segle XVII*, del propi donador. Per lo Sr. Gaza, *Poesías catalanas completas* de D. Víctor Balaguer. Per la Academia médico-farmacéutica de Barcelona, *Necrología de D. Antonio Bataller*, de D. Adolfo de Castro; y *Acta de la sesion pública inaugural* que la propia corporació celebrá lo dia 25 de Janer de 1879. Per lo Iltre. Sr. Comte de Belloch, *Tratado completo de la ciencia del blason* de D. Modesto Costa y Turell; y *Los discursos de la religion, castramentación, asiento del Campo, Baños y exerçijos de los Antiguos Romanos y Griegos*, de Guillermo de Ghoul. Per lo Excelentíssim Sr. D. Víctor Balaguer, *Historia política y literaria de los trovadores*, 3 tomos; *Trajedias*, 3 exemplars; *Breves noticias acerca de un drama lírico del siglo XIII*, obras del propi donador, y 150 exemplars de *Los trovadores* de D. Enrique de Sierra Valenzuela. Per lo Sr. Gironella 2 exemplars de pedra jaspi. Per lo Sr. Guasch un capitell y base de últims del setgle xv, un ferro de alabarda y quatre ferraduras trobadas en un pou sech del carrer Nou de San Francesch en aquesta ciutat, de principis del xvii. Per lo Sr. Monrás 2 fotografías representant una campana trovada en Castellfullit prop de Igualada. Per lo Sr. Bordas una gran clau de ferro procedent d' una poterna de las Dressanas en aquesta ciutat.

Igualment han sigut cedits á l' Associació, per D. Eduart Támara, los dibuixos següents, trets en l' excursió á Santas Creus: Vista de l' ábside de la Iglesia; copia del Sepulcre de Dalmau de Queralt, y dels mes petits de las familias d' Aguiló y probablemente de Pinós, en lo claustre; una vista d' una ala del meteix; dibuix de las cadiras pontificals del presbiteri; copia de dos magníficas laudes ó lápidas sepulcrales, de alt relleu, de la sala capitular, entre ellas la del abat Tolrá; per últim també ha entregat dos calchs, un en relleu de la lauda de Roger de Lauria, y altre en

negre de la tomba del Abat Guillem Ferrer, y algunas tiras de l' inscripció de dita lauda del Abad Tolrá. També presentá copia dels enterraments originals y tipichs del cementir de Alcover. Per lo Sr. Olibó, fou entregat un magnífich dibuix del Cromlek, de Vilalba Sasserras, lo sepulcre de la antiga familia dels Bellochs y la creu del terme de Cervelló. Per lo Sr. J. Tallien de Cabarrús, Cónsul General de França, una ben feta copia del dit Cromlek y per los Srs. Balaguer (Andreu y Jaume) un calch de la lápida del sepulcre de Guillem fill de Borrell, de Sant Miquel del Fay.

Periódichs rebuts: *Revista de Lérida*, *Revista del Instituto Agrícola Catalan de San Isidro*, *La quinsena del pagés*.

La *cambra fosca* qu' estigué exposada en lo local de la Associació y que fou examinada ab molt agrado pel Excm. Sr. D. Víctor Balaguer la nit en que 's digná honrarlo ab sa presencia, está cridant l' atenció de las personas intel·ligents. Tan important treball se deu á la laboriositat é intel·ligencia del nostre digne associat D. Frederich Bordas, president de la Secció científica y de la Comissió del *Album pintoresch-monumental*; y es digne de notarse que no ha estat precís acudir al extranger pera dita obra. Son mérit principal, deixant apart l' enginy ab que son atesas totes las condicions de las més perfeccionadas en sa classe, consisteix en la reducció extraordinaria de volum y pes, fins al extrem de que sols ocupa lo espay d' una capsa ordinaria de viatge d' un pintor, y apesar d' aixó donará *clichés* de 25 á 31 centímetres, dimensió mes que doble de las vistas que han format la primera colecció del *Album* y que s' ha adoptat pera la edició de la segona colecció anunciada y demés successivas.

Alguns de nostres consocis que tinguéren ocasió de visitar lo monastir de S. Cugat fa molts pochos dias, se planyeren amargament de veure que'l preciosíssim claustre segueix abandonat á las vandálicas mans de personas ignorants que's complaühen en destrossarlo de dia en dia, no quedant casi cap capitell senser de los en que hi ha figuras. Es molt d' estranyar que l' Ajuntament d' aquell poble, que té cedidas pel Estat algunas propietats pera la conservació del monument, lo deixe destruir de manera tant miserable, y encara es mes d' estranyar que la Comissió de Monuments que deu y te l' obligació precisa de cuidar que 's compleixen los desitjos del Govern que cedí sas propietats pera conservar aquella joia artística, no hage fet tots los esforços possibles, que de segur tindrian éxit si fossen constants y enérgichs, pera evitar aqueixos danys que desdiuhen de tot pais civilisat.

En la tarde del 6 del corrent Maig, se verificá la traslació dels venerables restos de S. Ramon de Penyafort al sepulcre de marbre delicadament historiat que existí avans en l' iglesia del convent de Sta. Catarina y avuy ha sigut colocat en la capella de la nau dreta de la Catedral, que llanda ab lo claustre, fins ara dedicada á S. Joan y S. Pau. Pera la nova colocació ha sigut escursada la mida de las columnas que sostenen lo sepulcre las que apoyan sas bases prop de l' ara; y de aquesta traslació en que fou tencada l' urna y sagellada ab lacre ab lo segell de l' Excm. Capítol Catedral, n' autorisá l' acta lo notari capitular D. Miquel Martí y Sagristá y la firmaren com á testimonis los Srs. canonges Ribas, com á delegat del Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de la Diócessis, Puig y Esteve, y Cortés, lo catedrático de l' Universitat literaria Dr. D. Felip Vergés, lo catedrático del Seminari Dr. D. Pau Martí y lo classificador y mestre de cerimonias Dr. D. Antoni Saladrigas

La campana que en fotografia ha sigut entregada á nostra Associació per lo Sr. Monrás nostre delegat á Manresa, es una primorosa obra del sigle xv trovada á Castellfullit de Igualada y per sort entregada segons tenim entés á un courer de Manresa pera fondrers y aquest la baratá per una de nova quedantse la vella quin valor artístich era desconegut.

En circular de 18 d' Abril últim, se prevé acertadament per la Direcció general de instrucció pública que los acorts municipals que tinguen per objecte la destrucció ó modificació d' objectes antichs deguen sometres al exámen de las Comissions de monuments històrichs y artístichs encarregats per altres lleys y disposicions anteriors de intervenir en tot lo referent á la modificació, restauració, traslació ó destrucció de monuments de tota classe cual mérit artístich ó valor històrich dehuen exclusivament aquilatarne.

Hem vist ab gust que per l' Ilm. Sr. Bisbe de Girona ha estat seguit l' exemple del dignissim de nostra diócessis, puix en lo present mes ha publicat una circular prohibint que sian venuts ó modificats los objectes d' algun valor artístich ó arqueològich existents en las iglesias, sens son expés coneixement y permís.

Eco dels universals clamors envers lo deplorable y llarch abandono de las obras de la Catedral de Barcelona, la que especialment en lo cimbori y archs de l' avant Chor ha sofert ja alguns danys materials, ha sigut la circular del Sr. Bisbe de 5 dels corrents ahont llegim las notables manifestacions de que: «s' havia posat al cap de la Junta anteriorment no-

«menada pel Cos Capitular pera entendre en las milloras del temple; y «que ab esforsat propòsit seguiria davant d' ella, vencent las dificultats «que poguessen presentarse y arbitrant la manera de trovar los recursos «necessaris á fi de que, comensada l' obra, no tinga que suspenders y ni «tant sols minven sos treballs; sino que sempre seguesca avant prenent «de dia en dia majors proporcions ..» S' uneix de cor l' «Associació catalanista d' excursions científicas» á tan noble com necessaria empresa, y no será pas l' última de coadjuvarhi en tot quant ab sas forsas sia compatible.

Arrasadas avuy duas casas de la cantonada del carrer del Paradís envers la propia Catedral s' oviran per extranya sort, ab tot son esplendor y desde punt de perspectiva relativament suficient, lo preciós abside y gentils campanars de dita Seu, no podent concebrer l' imaginació com será possible alzar de nou en nostres temps aquellas duas casas, ofegantne absolutament semblant bellesas. No duptem pas de que en altres terras no permeteria avuy lo nivell d' ilustració artística semblants cosas; y si entre nosaltres encara no fos possible lo grandió plan concebut per nostre consoci l' il·lustrat arquitecte Domenech de la gran plassa quals llindars fossen la Catedral y Sant Just; la Diputació y la Capella Real de Sta. Agata restant aisladas casi en un costat las tres columnas angulars qu' avuy restan del temple d' Hercules; prou sembla sonada l' hora de que darrera de la Catedral restés un àmbit al menys fins á la coneguda mola del carrer del Paradís.

Després de la concorreguda vetllada literaria celebrada en l' Ateneo Barcelonés en obsequi del Excm. Sr. D. Victor Balaguer l' eminent poeta y distingit mestre en Gay Saber y de moltíssims altres obsequis rebuts de diversas corporacions econòmicas, científicas y literarias, lo 21 del corrent assistí dit Sr. Balaguer á la vetllada literaria que li dedicá nostra Associació. En ella li fou cedida la presidencia d' honor y obrí la sessió lo President D. Eduart Támara donant una sucinta idea dels propòsits de l' Associació de la que estaban exposats alguns treballs artístichs entre ells un calch de la lauda ó lápida tombal de Roger de Lauria que meresqué particular esment del ilustre obsqui; se congratulá ab tots los associats per la presencia per disort escasa del susdit distingit soci honorari y lo felicitá en nom propi y de tots los associats per sa visita. Foren luego llegidas las composicions següents: del Sr. Masriera la poesia *Carlemany*, del Sr. Oller *Sor Sanxa* (llegenda), del Sr. Torres y Reyetó *Aubada* (poesia), del Sr. Pau *En Nasi* quadro de costums, del Sr. Franquesa *Lo cant del fosser*, del Sr. Verdaguer *Marina*, del Sr. Massó

Tibidabo, (prosa), del Sr. Gallard *Lo cant de la cardina*, del Sr. Balaguer (Andreu) *Lo vectigal del peix*, y del Sr. Guimerá *La mort de David* mereixent totas repetidas mostrás d'aprobació tan del Sr. Balaguer com de la numerosa y escullida concurrència que omplia 'l saló. Lo meteix Sr. Balaguer doná fi á la sessió ab un enérgich y expressiu discurs en que encomiá los avansaments de las ciencias, lletras y arts en Catalunya, elogiá los propósitos de l' Associació y las notables probas de sos treballs de que se tenia general noticia y especialment son *Album pintoresch monumental de Catalunya*, ponderant la necessitat de que continués en tant gloriós camí. Acabada la sessió entre calurosos aplaudiments y congratulacions recíprocas, fou mostrada al Sr. Balaguer la nova y magnífica cámara fotogràfica elaborada en aquesta ciutat y segons los últims avansaments per nostre distingit President de la Secció científica qui rebé de dit Sr. la mes complerta enhorabona; y oberta la sala ahont se trobava servit un senzill refresch, foren reiteradas en los brindis las manifestacions de simpatía envers l' obsequiat soci honorari y los preferents objectes de l' Associació, repetint lo Sr. Balaguer quant identificat se trobava ab la meteixa en tots moments y sens perjudici de sa ausencia, y acceptá ab reconeixement lo regalo de dos exemplars un del magnífich *Album pintoresch monumental* del que oferí ferne la ressenya descriptiva de Sant Miquel del Fay; y altre del petit *Album de Poblet* que portaba una expressiva dedicataria. Tocadas las 12 de la nit se retirá lo Sr. Balaguer saludat ab efusió per la Junta directiva y molts altres distingits concurrents.

Segons carta rebuda de la Majordomia major de S. M. y que fou llegida publicament en una de las últimas conferencias de nostra Associació, S. M. lo Rey (q. D. g.) «examiná detingudament y admirá las bellas «que conté nostre *Album de Poblet* reiterant los sentiments que l' animaban envers l' esplendor de las Bellas Arts.»

Lo distingit arquitecte D. Antoni Rovira y Rabassa, que, ab un desprendiment que l' honra en gran manera, facilitá una copia de la planta, alsada per ell, del Monastir de Poblet, á fi de que reproduhida per la heliografia, figurés en l' *Album* publicat d' aquell monument, ha cedit á la Associació dit exemplar, oferint ensemps á la Comissió de publicació del *Album pintoresch monumental de Catalunya*, facilitar la planta respectiva d' alguns altres dels mes notables monuments de la nostra terra quins treballs te ja fets, y termenarne alguns dels comensats. Los sacrificis que pera complaure á la Associació s' imposa lo Sr. Rovira mereixen bé que fem constar, de part d' aquesta, una entussiasta expressió d'agrahiment.

Habentse cregut per alguns Srs. Associats, ab motiu del prospecte repartit pera la suscripció á la 2.ª colecció del *Album pintoresch monumental*, que no obtindrian la rebaixa de preu que en la anterior, debem fer notar á prech de la Comissió de publicació que'ls Srs. Associats la rebrán al meteix preu de la colecció primera, no obstant las importantíssimas milloras adoptadas.

Es cada dia mes important la publicació qu' ab lo titol de *Boletin de la Sociedad geográfica de Madrid*, dona á llum lo ilustrat centre científich del meteix nom. En lo número corresponent al passat mes de Mars hi sobressurt notablement un treball riquíssim d' erudició referent á la molt antiga ciutat de *Begastri* situada en la *Deitania*, degut á la ploma del sabi arqueólech, Académich de la Historia, Excm. Sr. D. Aureliá Fernandez-Guerra y Orbe. Felicitém á est Senyor, no sols per sa importantíssima *Memoria* que ha vingut á aclarir un punt obscur de la geografia histórica nacional, si que també per lo notable mapa que l' ilustra.

ALBUM

PINTORESCH MUNUMENTAL DE CATALUNYA

PETITA EDICIÓ.

La Comissió qu' edita aquesta publicació té l' honor de posar en coneixement dels Srs. Socis que acaba de donarse á llum l' album del monastir de Poblet, constant de 19 vistas heliogràficas ab la planta, y una sucinta ressenya histórica y guia en catalá, castellá y francés, cuidadosament enquadernat en tela inglesa. Lo preu pera los Srs. Socis es de 6 pesetas no passant de dos exemplars, venentse al públich á 7'50 ptas. cada exemplar. Estarán de venda de 8 á 10 del vespre en lo local de la Associació.—LA COMISSIÓ.

Imprenta de «La Renaixensa», Porta-Ferrissa, 18, baixos.